

ОГНИВОТО

По пътя вървеше войник: леви-десни! леви-десни! Метнал раница на гръб, препасал сабя: връщаше се от война. Из пътя срещна стара вещица – грозна, отвратителна – долната ѝ бърна висеше чак до гърдите.

– Добра стига, юначе! – каза тя. – Ей че хубава сабя! И раницата ти е голяма! Какъв напет войник! Затова сега ще се сдобиеш с толкова пари, колкото ти душа иска.

– Благодаря, стара вещице! – отговори войникът.

– Виждаш ли ей онова вековно дърво? – рече вещицата, като му посочи едно близко дърво. – Отвътре е изкорубено. Качи се на него, ще видиш хралупа; спусни се надолу по нея, чак до дъното! Сега ще те вържа с въже през кръста и ще те издърпам горе, щом извикаш.

– Че защо ще се завирам в дървото? – попита войникът.

– Заради парите! – обясни вещицата. – Щом се озовеш най-долу, ще видиш голям коридор под земята; целият грее, защото вътре светят над сто лампи. Сетне ще зърнеш три врати; отвори ги, ключовете са в бравите. Влез в първата стая и ще съгледаш голям сандък, върху който седи куче: очите му са колкото чаши за чай! Хич не се плаши! Ще ти дам синята си престилка на квадратчета, постели я на пода, грабни кучето и го сложи на престилката, отвори сандъка и си пълни джобовете с пари. В този сандък има само медни монети; ако ти се приискат сребърни – иди във втората стая: там се мъдри куче с очи колкото воденични камъни! Не се бой: сложи го на престилката и грабвай парите! Ако поискаш, можеш да се сдобиеш и с жълтици, колкото ти душа иска; тогава влез в третата стая. Кучето, което варди вътре, е с очи колкото кръгли кули. Това се вика куче! Но и от него да не те е страх. Сложи го на моята престилка и нищо няма да ти стори; жълтиците тебе чакат!

– Бива! – продума войникът. – Но какво ще искаш в замяна, стара вещице? Нали все някак ще трябва да ти се отплатя?

– Няма да ти взема пукната пара! – отвърна вещицата. – Донеси ми само старото огниво, дето баба ми го забравила там, когато слизала последния път.

– Хайде, вържи ме с въжето! – подкани я войникът.

– Готово! – каза вещицата. – Ето ти и престилката ми на квадратчета!

Войникът се качи на дървото, спусна се в хралу-

пата и се намери, както му бе казала вещицата, сред обширен коридор, осветен от стотици лампи.

Ето че отключи първата врата. Ох! Вътре се мъд-реше куче с очи колкото чаени чаши и се блещеше срещу войника.

– Бива си те! – рече войникът, намести кучето върху престилката на вещицата и си напълни джобове с медни монети, сетне затвори сандъка, върна кучето върху него и се запъти за втората стая. Олеле! Отвътре го гледаше куче с очи колкото воденични камъни.

– Я не се кокори толкова, ще те заболят очите! – каза войникът и нагласи кучето върху престилката на вещицата. Щом отвори сандъка и зърна купищата сребърни монети, изхвърли медните, натъпка двата си джоба и раницата с пари. Сетне войникът пое към третата стая. Боже, какво страшилище! Очите на този пес бяха колкото огромни обли кули и се въртяха като колела.

– Моите уважения! – продума войникът и козирува. Такова куче не беше виждал.

Впрочем не го гледа дълго, а го грабна и го остави върху престилката, сетне отвори сандъка. Майчице! Колко много жълтици! С тях би могъл да купи целия Копенхаген, всичките захарни прасенца от сергиите, всичките оловни войничета, всичките дървени кончета и всичките камшичета на света! За всичко щяха да му стигнат! Войникът изтърси сребърните монети от джобовете и от раницата и така си натъпка джобовете, раницата и фуражката с жълтици, че едва шаваше. Ето че най-сетне се видя с пари! Върна кучето върху сандъка, сетне тръшна вратата, вдигна глава и извика:

– Вади ме, стара вещице!

– Носиш ли огнивото? – попита вещицата.

– Ей, вярно, съвсем го забравих! – каза войникът, върна се и взе огнивото.

Вещицата го издърпа горе и той отново се озова на пътя, само че този път джобовете, ботушите, раницата, фуражката му преливаха от жълтици.

– За какво ти е това огниво? – попита войникът.

– Не е твоя работа! – тросна се вещицата. – Нали си взе парите? Давай огнивото!

– Не си познала! – възрази войникът. – Веднага казвай за какво ти е, иначе изваждам сабята и ти отсичам главата.

– Няма да кажа! – заинати се вещицата.

Войникът извади сабята и ѝ отсече главата. Вещицата издъхна, а той завърза парите в престилката ѝ, метна вързопа на гръб, пусна огнивото в джоба и закрачи право за града.

Градът беше прекрасен; войникът отседна в най-скъпия хан, настани се в най-хубавите стаи и си поръча най-вкусните ястия – нали вече беше богат!

Слугата, който лъскаше обувките на пътниците в хана, се зачуди, че толкова богат господин носи пробити ботуши, но войникът още не беше смогнал да се сдобие с нови. На другия ден обаче си купи хем гиздави дрехи, хем нови ботуши. Сега вече се превърна в истински богаташ; тогава му разправиха за всичките чудеса на този град, за краля, за хубавата му дъщеря, принцесата.

– Къде мога да я видя? – попита войникът.

– Никъде! – му отговориха. – Тя живее в огромен меден замък, зад високи стени с кули. Друг освен баща ѝ няма право да влиза, нито да излиза оттам,

защото някой предсказал на краля, че уж дъщеря му щяла да се омъжи за обикновен войник, а на кралете такова нещо хич не им е по сърце!

„Ех, само да я зърна!“ – си рече войникът.
Но кой би му разрешил?!

Заживя си весело: обикаляше театрите, взеше се с каляска из кралската градина и много помагаше на сиромасите. Прав беше: нали по себе си знаеше какво е да нямаш и грош! Сега беше богат, носеше разкошни дрехи и си спечели много приятели; всички го наричаха прекрасен момък, истински кавалер, а това много му допадаше. Така пилееше, пилееше пари, а нямаше откъде да вземе други, затова накрая му останаха само две пари! Видя се принуден да се изнесе от хубавите стаи в мъничко стайче чак горе под покрива, сам да си лъска ботушите и дори да ги изкърпва; никой от приятелите вече не се вясваше – как да изкачва толкова стълбища!

Една вечер войникът си седеше в стаичката; беше се мръкнало, а той нямаше пари за свещ; тогава си спомни за малкото прахан в огнивото, донесено от подземния коридор, в който вещицата го бе спуснала. Войникът извади огнивото и праханта, но щом чукна по кремъка, вратата се разтвори и пред него застана кучето с очи колкото чаени чаши: същото, дето го бе видял в подземната стая.

– Какво желаяш, господарю? – излая то.

– Виж ти! – рече войникът. – Огнивото било хитра направа: с него мога да поискам всичко, каквото ми хрумне! Донеси ми пари! – обърна се той към кучето. Хоп – и то се изгуби, хоп – ето го отново, понесло в зъби грамадна кесия, натъпкана с медни монети! Чак тогава войникът разбра каква сила има в не-

говото огниво. Чукнеш веднъж – ето ти го кучето от сандъка с медните монети; чукнеш два пъти – явява се другото от сандъка със среброто; чукнеш три пъти – довтасва огромният пес от сандъка с жълтиците.

Войникът отново се пресели в най-хубавите стаи, премени се с най-гиздавите дрехи и всички приятели начаса го познаха, ужасно го заобичаха.

Не щеш ли, веднъж му хрумна: „Как така не можело да видя принцесата? Всички разправят, че била ненагледна хубавица, но какво от това! Затворена е в медния замък, ограден с високи стени и кули. Нима не ще я зърна поне с едно око? Я да опитам с огнивото!“ И той чукна веднъж по кремъка – в същия миг пред него застана кучето с очите като чаени чаши.

– Вярно, дълбока нощ е – рече войникът, – но толкова ми се прииска да видя принцесата поне за минутка!

Кучето веднага изчезна и преди още войникът да се е опомнил, се върна с принцесата на гръб. Тя беше толкова хубава; веднага си личеше, че е принцеса, и войникът не се стърпя, целуна я – нали беше юначен войник, истински кавалер!

Кучето понесе принцесата обратно, а заранта по време на закуска принцесата разказа на краля и кралицата колко странен сън ѝ се присънил: че уж яздила куче и един войник я целунал.

– Ама че история! – каза кралицата.

На следващата нощ сложиха до леглото на принцесата стара придворна дама – да разбере дали наистина е било сън, или нещо друго.

Войникът отново силно закопня да види чаров-

ната принцеса. И ето, през нощта отново изникна кучето, метна принцесата на гръб и препусна с все сили, но старата придворна дама нахлузи здрави ботуши и се завтече след него. Щом забеляза, че кучето се шмугна с принцесата в една висока къща, придворната дама си рече: „Сега вече зная къде да търсим!“ – извади късче тебешир, драсна кръст върху вратата и се прибра да си доспи. Но кучето на връщане забеляза кръста, също взе тебешир и нашари с кръстове всички врати из града. Добре го беше измислило: сега вече придворната дама не можеше да отгатне коя врата ѝ трябва – навсякъде се белееха кръстове.

В зори кралят с кралицата, със старата придворна дама и с всички офицери се запъти да види къде е била отнесена принцесата тази нощ.

– Ето тук! – посочи кралят, щом зърна първата врата с кръст.

– Не, ето тук, мъжо! – възрази кралицата, забелязала кръст на друга врата.

– Но и тук има кръст! – завикаха останалите, щом видяха кръстове по всички врати. Тогава им стана ясно, че нищо няма да постигнат.

Кралицата обаче беше умна жена, за много неща я биваше, не само да се вози с каляски. Тя извади голяма златна ножица, нарязва парче коприна и уши мъничка копринена торбичка, напълни я с булгур, върза я за гърба на принцесата и сетне проби малка дупка в торбичката, за да се рони булгурът по пътя, по който ще язди принцесата.

През нощта кучето отново дойде, метна принцесата на гръб и я понесе при войника; войникът горещо беше обикнал принцесата и започна да съжалява

защо не е принц – толкова му се искаше да се ожени за нея.

Кучето дори не забеляза, че подире му из целия път се рони булгур – от двореца чак до прозореца на войника, през който прескачаше с принцесата на гръб. В зори кралят и кралицата веднага разбраха къде бе отнасяна принцесата и войникът бе хвърлен в затвора.

Колко тъмно и скучно беше вътре! Затвориха го и му казаха: „Утре на ранина ще те обесим!“ Никак не беше приятно да чуе такова нещо, а си беше забравил огнивото в стаята, в хана.

Заранта войникът застана до малкото прозорче и се загледа навън през желязната решетка: минаваха на тумби хора, поели за поляната край града да гледат как ще обесят войника; биеха барабани, маршируваха полкове. Всички бързаха, дори подтичваха. Край прозорчето изприпка и чирачето на обуцаря с кожена престилка; толкова се бе забързало, че дори едната му обувка се изхлузи и се удари в стената, до която бе застанал войникът и гледаше навън.

– Хей, къде тичаш? – попита войникът чирачето. – Нали без мен няма да мине! Я по-добре отскочи до стаята, в която живееш, и ми донеси огнивото; ще ти дам четири скилинга¹!

Чирачето се зарадва на възможността да спечели четири скилинга и литна като стрела да донесе огнивото, даде го на войника и... ха да чуем сега!

Накрай града беше издигната бесилка, около нея бяха строени войници и се бе насъбрало стохилидно множество. Кралят и кралицата седяха на разкошни

---

¹ Скилинг – дребна датска монета, използвана до 1873 г.

тронове точно срещу съдиите и срещу целия кралски съвет.

Войникът вече беше застанал на стълбата и тъкмо да му метнат въжето на врата, той каза, че преди да обесят престъпника, винаги изпълняват някое негово желание. Той много иска да изпуши лула тютюн – нали тя ще е последната му на този свят!

Кралят не пожела да му откаже и войникът извади огнивото. Чукна по кремъка веднъж, втори път, трети път – и пред него застанаха и трите кучета: първото с очите колкото чаени чаши, до него другото с очи колкото воденични камъни и последното с очи колкото кръгли кули.

– Отървете ме от бесилката! – заповяда им войникът.

Кучетата връхлетяха съдиите и целия кралски съвет: размятаха ги един за краката, друг за носа, те нападаха и се изпотрепаха!

– Милост! – извика кралят, но най-голямото куче го грабна заедно с кралицата и запрати и двамата нагоре след останалите. Тогава войниците се уплашиха, а всички хора завикаха:

– Войниче, стани наш крал и се ожени за прекрасната принцеса!

Настаниха войника в кралската каляска, а трите кучета подскачаха пред нея и викаха „ура“. Дечурлигата свиреха с пръсти, войниците козируваха. Принцесата излезе от медния си замък и стана кралица; това много ѝ хареса. Сватбената гощавка продължи цяла седмица; кучетата също бяха на трапезата и се блещеха.

